

ԲՄԿ ՊՈՒՀ ՌՌԻՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ (ՍԼԱՎՈՆԱԿԱՆ) ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հաստատում եմ՝
Իրավունքի Ինստիտուտի տնօրեն
Մ. Ա. Քալաշյան

Ինստիտուտ՝ Իրավունքի
Ամբիոն՝ Իրավունքի տեսության եւ Սահմանադրական իրավունքի

Հեղինակ՝ ի.գ.դ., պրոֆեսոր Ղամբարյան Ա.Ս.

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ Պետության եւ իրավունքի տեսություն

Բակալավրի կրթական ծրագիր՝ 042101.01.6 «Իրավագիտություն»

Դասիչ մասնագիտություն՝ 042101.00.6 «Իրավագիտություն»

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

1. Ներածություն

«Պետության և իրավունքի տեսություն» դասընթացը բակալավրիատի ուսումնական ծրագրի առարկաներից է: Այն բարձրագույն իրավաբանական կրթության առարկաների համակարգում զբաղեցնում է կենտրոնական տեղ:

Պետության և իրավունքի տեսությունը հումանիտար, հիմնարար, ընդհանրացնող և իրավագիտության համար մեթոդաբանական նշանակություն ունեցող գիտություն է՝ պետության և իրավունքի գոյության և զարգացման ընդհանուր և հիմնական օրինաչափությունների մասին:

Պետության և իրավունքի տեսության հիմնարար բնույթով պայմանավորված, այն փոխկապված է ոչ միայն ճյուղային իրավական գիտությունների, այլ նաև փիլիսոփայության, սոցիոլոգիայի, տնտեսական, պատմական և քաղաքական գիտությունների հետ:

Առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձվում իրավաընկալման, իրավունքի համակարգի, իրավունքի տարբեր աղբյուրների վերլուծությանը, օրինաստեղծ գործընթացի առանձնահատկություններին, իրավահարաբերությունների, իրավունքի մեկնաբանման և իրացման խնդիրներին, իրավական կոլիզիաների լուծման և բացերի հաղթահարման, իրավախախտումների և իրավական պատասխանատվության խնդիրներին:

Պետության և իրավունքի տեսության գործնական արժեքը մասնավորապես դրսևորվում է իրավաստեղծ գործունեության ոլորտում իրավական ակտերի նախագծերի փորձաքննությունների անցկացման, իրավական տեխնիկայի կանոնների պահպանման, իրավական տեքստերի մեկնաբանման աշխատանքներ իրականացնելիս:

Դասընթացի կապն ուսումնական պլանի այլ առարկաների հետ: «Պետության և իրավունքի տեսություն» դասընթացը սերտ փոխկապված է «Պետության և իրավունքի պատմություն», «Իրավունքի փիլիսոփայություն», «Քաղաքագիտություն», «Փիլիսոփայություն» և այլ ուսումնական դասընթացների հետ:

Դասընթացի նպատակը և խնդիրները: Դասընթացի հիմնական նպատակը ուսանողների մոտ պետության և իրավունքի առաջացման, պետության տիպերի, ձևերի, գործառույթների, պետության մեխանիզմի, պետության քաղաքական համակարգում պետության տեղի և դերի վերաբերյալ գիտելիքների ձևավորումն է, իրավունքի հասկացության և էության, իրավագիտակցության, իրավունքի աղբյուրների, իրավունքի նորմերի, իրավական համակարգի, իրավաստեղծագործության, իրավակիրառման, իրավունքի մեկնաբանման, իրավաբանական պա-տասխանատվության մասին գիտելիքների ձևավորումն է,

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

ինչպես նաև մասնագիտական մակարդակի իրավագիտակցության և իրավական մշակույթի ձևավորումը:

Դասընթացի խնդիրները:

Դասընթացի շրջանակներում առաջադրվում են հետևյալ խնդիրները.

✓ Պետության եւ իրավունքի տեսության վերաբերյալ ստացած գիտելիքների հիման վրա իրականացնել հասարակական քաղաքական կյանքի պետաիրավական երևույթների, պետության և իրավունքի գոյության և զարգացման ընդհանուր և հիմնական օրինաչափությունների համեմատական վերլուծություն,

✓ ձևավորել մասնագիտական արհեստավարժություն,

✓ ձևավորել պետաիրավական երևույթները վերլուծելու, ստացված տեսական գիտելիքները ճիշտ կիրառելու կարողություն:

2.1. Կրթական վերջնարդյունքները: Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը պետք է.

Իմանա՝

- ՝ Պետության և իրավունքի առաջացման հիմնական տեսությունները.
- ՝ Պետության տիպերի վերաբերյալ առկա մոտեցումները.
- ՝ Պետության ձևը և գործառույթները.
- ՝ Պետության մեխանիզմի կառուցվածքը.
- ՝ Պետության տեղը և դերը քաղաքական համակարգում.
- ՝ Մարդու, հասարակության և պետության փոխհարաբերությունները.
- ՝ Իրավաբանական հիմնական հայեցակարգերը.
- ՝ Իրավունքի հասկացությունը, էությունը և սկզբունքները.
- ՝ Իրավագիտակցության տեսակները.
- ՝ Իրավունքի աղբյուրները.
- ՝ Իրավական համակարգի, իրավունքի նորմերի կառուցվածքը.
- ՝ Իրավաստեղծագործության, իրավակիրառման, իրավունքի մեկնաբանման, իրավաբանական պատասխանատվության էությունը.

Կարողանա՝

- ՝ Հիմնավորել իրենց տեսակետը պետական-իրավական հարցերի վերաբերյալ, իմանան իրավական հասկացությունները և դրանց սահմանումները.
- ՝ Իրավական հարցերի վերաբերյալ տալ մասնագիտական գնահատական.
- ՝ Կիրառել ձեռք բերված գիտելիքները գործնականում.
- ՝ Ինքնուրույն կատարելագործել մասնագիտական հմտությունները՝ հաշվի առնելով օրենսդրության, տեսության և պրակտիկայի զարգացումը.

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

ունակ լինի՝

- Ս Վերլուծել նորմատիվ իրավական ակտերը.
- Ս Առաջադրվող խնդիրների շուրջ բանավեճերի և քննարկումների մասնակացնել, սեփական կարծիքն իրավաբանորեն հիմնավորել.
- Ս Վեր հանել օրենսդրական բացերը և կոլիզիաները:

2.2. Դասընթացի աշխատատարության բաշխումն ըստ ուսումնական աշխատանքի տեսակների (ակադեմիական ժամերով)

Դասընթացը ներառված է «Հիմնական մասնագիտական դասընթացների կրթաբլոկում» 5 ակադեմիական կրեդիտ (180 ակադեմիական ժամ) աշխատատարությամբ, որից 34 ակադեմիական ժամ նախատեսվում է գործնական պարապմունքների համար: Դասընթացը նախատեսվում է ուսումնասիրել 1 ուսումնական տարվա 2-րդ կիսամյակում:

Ուսումնական աշխատանքի տեսակները	Ընդամենը, ակադ. ժամեր
1. Առարկայի ուսումնասիրման ընդհանուր աշխատատարությունն, այդ թվում՝	180
1.1. Լսարանային պարապմունքներ, այդ թվում՝	68
1.1.1. Դասախոսություններ	34
1.1.2. Գործնական պարապմունքներ, այդ թվում՝	34
1.1.2.1. Ստուգողական աշխատանքներ	
1.2. Ինքնուրույն աշխատանք, այդ թվում՝	112
1.2.1. Քննություններին նախապատրաստում	
1.2.2. Ինքնուրույն աշխատանքի այլ տեսակներ, այդ թվում՝ (նշել)	
1.2.2.1. Գրավոր ինքնուրույն աշխատանքներ	
1.2.2.2. Էսսե և ռեֆերատներ	
Ամփոփիչ ստուգում (քննություն, ստուգաբք)	քննություն

2.3. Առարկայի ծավալը՝ 180 ժամ, կրեդիտ՝ «5» ECTS:

2.4. Դասընթացի ծավալի բաշխում (ակադեմիական ժամերով) ըստ թեմաների և ուսումնական աշխատանքի տեսակների

Առարկայի բաժինները և թեմաները	Ընդամենը	Դասախոսություններ	Գործնական / սեմինար պարապմունքներ
1	2=3+4	3	4

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

Թեմա 1 Իրավունքը սոցիալական նորմերի համակարգում:	4	2	2
Թեմա 2. Իրավագիտակցություն, իրավական մշակույթ և իրավաբանական կրթություն:	4	2	2
Թեմա 3. Իրավունքի աղբյուրները:	4	2	2
Թեմա 4. Իրավունքի համակարգը: Իրավական նորմ:	8	4	4
Թեմա 5. Իրավահարաբերություն:	8	4	4
Թեմա 6. Իրավաբանական վարույթ:	4	2	2
Թեմա 7. Իրավական կարգավորում:	4	2	2
Թեմա 8. Իրավակիրառումը իրավունքի իրացման համակարգում	8	4	4
Թեմա 9. Իրավաբանական որակումը և իրավունքի մեկնաբանումը	4	2	2
Թեմա 10. Իրավակիրառ ակտ	4	2	2
Թեմա 11. Իրավական կոլիզիաները և դրանց լուծումը	8	4	4
Թեմա 12. Իրավական վարքագիծ և իրավաբանական պատասխանատվություն	8	4	4
Ընդամենը	68	34	34

3. Դասընթացի թեմաները եւ ծավալները:

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

ՄՈՂՈՒԼ 1

Թեմա 1. Իրավունքը սոցիալական նորմերի համակարգում

Սոցիալական կարգավորման հասկացությունը, սոցիալական կարգավորիչների տեսակները և գործառույթները: Իրավունքի և բարոյականության հարաբերակցությունը: Իրավունքի և սոցիալական այլ կարգավորիչների հարաբերակցությունը:

Թեմա 2. Իրավագիտակցություն, իրավական մշակույթ և իրավաբանական կրթություն

Իրավագիտակցության հասկացությունը, կառուցվածքը և տեսակները: Իրավական մշակույթ: Իրավական ժխտողականություն (նիհիլիզմ) և զաղափարապաշտություն (իդեալիզմ): Իրավաբանական կրթություն:

Թեմա 3. Իրավունքի աղբյուրները

Իրավունքի աղբյուրի հասկացությունը և տեսակները: Նորմատիվ իրավական ակտ: Նորմատիվ պայմանագիր: Դատական նախադեպ: Իրավական սովորույթ: Իրավական դոկտրինը

Թեմա 4. Իրավունքի համակարգը: Իրավական նորմ

Իրավունքի համակարգի հասկացությունը և կառուցվածքային տարրերը: Հանրային իրավունք և մասնավոր իրավունք: Միջազգային իրավունք և ներպետական իրավունք: Իրավական նորմի հասկացություն և հատկանիշները: Իրավական նորմի կառուցվածքը: Իրավական նորմերի տեսակները: Իրավական նորմերի խախտման հետևանքները:

Թեմա 5. Իրավահարաբերություն

Իրավահարաբերության հասկացությունը և հատկանիշները: Իրավահարաբերության տեսակները: Իրավահարաբերության սուբյեկտ: Իրավասուբյեկտություն: Իրավահարաբերության օբյեկտ: Իրավահարաբերության բովանդակություն: Իրավաբանական փաստի հասկացությունը և տեսակները: Իրավական կանխավարկածներ (պրեզումպցիաներ) և հնարանքներ (ֆիկցիաներ):

Թեմա 6. Իրավաբանական վարույթ

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

Իրավաբանական վարույթի հասկացությունը և հատկանիշները:
Իրավաբանական վարույթի տեսակները: Իրավաբանական վարույթի փուլերը:
Իրավաբանական վարույթի սկզբունքները:

ՄՈՂՈՒԼ 2

Թեմա 7. Իրավական կարգավորում

Իրավական կարգավորման հասկացությունը, տեսակները և փուլերը:
Իրավական կարգավորումը որպես իրավական ներգործության հիմնական ձև:
Իրավական կարգավորման առարկայի հասկացությունը և կառուցվածքը: Իրավական կարգավորման մեթոդները և եղանակները: Իրավական կարգավորման տիպերը:

Թեմա 8. Իրավակիրառումը իրավունքի իրացման (կենսագործման) համակարգում

Իրավունքի իրացման (կենսագործման) հասկացությունը և ձևերը:
Իրավակիրառման հասկացությունը, հատկանիշները և փուլերը: Իրավակիրառ հայեցողության հասկացությունը, նշանակությունը և տեսակները: Իրավակիրառման տեսակները: Օրենսդրական բացերը: Իրավական նորմերի կիրառումն անալոգիայով (համանմանությամբ):

Թեմա 9. Իրավաբանական որակում և իրավունքի մեկնաբանում

Իրավաբանական որակման հասկացությունը և հատկանիշները: Իրավունքի մեկնաբանման հասկացությունը, նպատակները և գործառույթները: Իրավունքի մեկնաբանման տեսակները: Իրավունքի մեկնաբանման եղանակները: Իրավունքի մեկնաբանման ակտեր:

Թեմա 10. Իրավակիրառ ակտ

Իրավակիրառ ակտի հասկացությունը և տեսակները: Վարչական ակտի հասկացությունը և տեսակները: Դատական ակտի հասկացությունը և տեսակները:

Թեմա 11. Իրավական կոլիզիաները և դրանց լուծումը

Իրավական կոլիզիայի հասկացությունը և պատճառները: Իրավական կոլիզիաների լուծման կառուցակարգերը: Կոլիզիոն նորմերը: Տարբեր իրավաբանական ուժ ունեցող նորմատիվ իրավական ակտերի կոլիզիաները և դրանց լուծումը: Հավասար իրավաբանական ուժ ունեցող նորմատիվ իրավական

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

ակտերի կոլիզիաները և դրանց լուծումը: Իրավունքի տարբեր աղբյուրներում ամրագրված իրավական նորմերի կոլիզիաները և դրանց լուծումը:

Թեմա 12. Իրավական վարքագիծ և իրավաբանական պատասխանատվություն

Իրավական վարքագծի հասկացությունը և տեսակները: Իրավաչափ վարքագծի հասկացությունը և տեսակները: Իրավախախտման հասկացությունը, կազմը և տեսակները: Իրավունքի չարաշահում: Պետական հարկադրանքի հասկացությունը, հատկանիշները և տեսակները: Իրավաբանական պատասխանատվության հասկացությունը, հատկանիշները և նպատակները: Իրավաբանական պատասխանատվության սկզբունքներ: Իրավաբանական պատասխանատվության տեսակները:

4. Գրականության ցանկ

Հիմնական՝

1. Իրավունքի ընդհանուր տեսության հիմնախնդիրները: Ուսումնական ձեռնարկ: Գիտ. խմբ. Ա. Ղամբարյան: Երևան, 2024, 492 էջ
2. Պետության և իրավունքի տեսություն (սխեմաներ և իրավիճակային խնդիրներ)/ Ա.Ղամբարյան, Հ.Ստեփանյան. Ուսումնական ձեռնարկ. «Տիր» հրատարակչություն, Երևան 2024
3. Պետության և իրավունքի տեսություն: Ուսումնական ձեռնարկ (4-րդ լրամշակված հրատարակություն) /խմբ. Ա. Ղամբարյան, Մ.Սուրադյան, Երևան, Լուսաբաց հրատարակչություն, 2023
4. Марченко М.Н. Теория государства и права. Учебник. 3-е издание, переработанное и дополненное. М. Издательство: Проспект, 2012
5. Теория государства и права. Учебник. Коллектив авторов, отв. ред. А.В. Малько. 4-е изд., М.: КНОРУС, 2012
6. Теория государства и права. Морозова Л.А Учебник. 4-е изд., перераб. и доп. М., 2010
7. Теория государства и права. Учебник для юридических вузов и факультетов. Под ред. В. М. Корельского и В.Д. Перевалова — М.: Издательская группа ИНФРА-М- НОРМА, 2002:
8. Оганнисян Г.Г. Общая юриспруденция и юридическая методология. Учебник. Ереван, 2020 г.:

Լրացուցիչ գրականության ցանկ՝

1. Гамбарян А.С., Авоян К. Отказ от субъективного права и условия его

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

- закономерности. // Законность. N 91.2016, с. 23-33. (на армянском языке).
2. Гамбарян А. С., Даллакян Л. Г. Применение правовой доктрины в судебной практике: перспективы правового регулирования. Актуальные проблемы совершенствования законодательства и правоприменения: материалы V международной научно- практической конференции. г. Уфа, 2016, с. 22-25
  3. Гамбарян А.С. Факторы, влияющие на судебную политику. Международная ассоциация содействия правосудию (МАСП/ІUАJ) [электронный ресурс] <http://www.iuaj.net/node/1324> (09.07.2013)
  4. Гамбарян А. С. Даллакян Л. Г. Нормативный договор в системе источников права. //Судебная власть, N 7/120, 2009, с. 21-26
  5. Толкование норм права: учебно-практ. пособие // А.В. Смирнов, А.Г. Манукян. – М.:Проспект 2008
  6. Общая теория государства и права. Академический курс в трех томах. Ответственный редактор М.Н. Марченко. М., 2007
  7. Теория государства и права. Под ред. Пиголкина А.С. М., 2006
  8. Байтин М.И. Сущность права М., изд. “Право и государство”, 2005
  9. Теория государства и права. Черданцев А.Ф., Учебник М.: Юрайт-М, 2002
  10. Проблемы общей теории права и государства. Учебник под общей редакцией академика В.С. Нерсесянца. М., 2002
  11. Лившиц Р.З. Теория права. М., 2001
  12. Нерсесянц В.С. Общая теория права и государства. – М., 2000
  13. Марченко М.Н. Правовые системы современного мира. Учебник-пособие. М., 2008
  14. Малько А.В., Соломатин, А.Ю. Сравнительное правоведение. Учебно-методический комплекс. М. 2008
  15. Саидов А.Х. Сравнительное правоведение М., 2005

Լրացուցիչ գրականության ցանկ`

1. Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիր (ընդունված 1948թ. ՄԱԿ-ի Գլխավոր Ասամբլեայի կողմից):
2. Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին Եվրոպական կոնվենցիա (ընդունված 1950 թ):
3. Տնտեսական, սոցիալական, մշակութային իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիր (ընդունված 1966թ.):
4. Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիր (ընդունված 1966թ):
5. Եվրոպական սոցիալական խարտիա (ընդունված 1961 թ.):
6. 1995 թ. ՀՀ Սահմանադրություն (2005թ. նոյեմբերի 27-ի և 2015թ. դեկտեմբերի 16-ի փոփոխություններով):

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

7. Հանրաքվեի մասին ՀՀ սահմանադրական օրենք (ընդունված 2018թ. մարտի 23-ին):
8. Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին ՀՀ օրենք (ընդունված 2018թ. մարտի 21-ին):
9. Հանրային ծառայության մասին ՀՀ օրենք (ընդունված 2018թ. մարտի 23-ին):
10. Միջազգային պայմանագրերի մասին ՀՀ օրենք (2018 թվականի մարտի 23-ին):

Ինտերակտիվ կայքեր՝

1. www.arlis.am
2. www.parliament.am:
3. www.concourt.am

5. Հարցեր եւ առաջադրանքներ ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքի համար Հարցաշար

1. Սոցիալական կարգավորման հասկացությունը, սոցիալական կարգավորիչների տեսակները և գործառույթները
2. Իրավունքի և բարոյականության հարաբերակցությունը
3. Իրավունքի և սոցիալական այլ կարգավորիչների հարաբերակցությունը Իրավագիտակցության հասկացությունը, կառուցվածքը և տեսակները
4. Իրավական մշակույթ
5. Իրավական ժխտողականություն (նիհիլիզմ) և գաղափարապաշտություն (իդեալիզմ)
6. Իրավաբանական կրթություն
7. Իրավունքի աղբյուրի հասկացությունը և տեսակները
8. Նորմատիվ իրավական ակտ
9. Նորմատիվ պայմանագիր
10. Դատական նախադեպ
11. Իրավական սովորույթ
12. Իրավական դոկտրին
13. Իրավունքի համակարգի հասկացությունը և կառուցվածքային տարրերը
14. Հանրային իրավունք և մասնավոր իրավունք
15. Միջազգային իրավունք և ներպետական իրավունք
16. Իրավական նորմի հասկացությունը և հատկանիշները
17. Իրավական նորմի կառուցվածքը
18. Իրավական նորմերի տեսակները
19. Իրավական նորմերի խախտման հետևանքները
20. Իրավահարաբերության հասկացությունը և հատկանիշները
21. Իրավահարաբերության տեսակները:

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

22. Իրավահարաբերության սուբյեկտ: Իրավասուբյեկտություն
23. Իրավահարաբերության օբյեկտ
24. Իրավահարաբերության բովանդակություն
25. Իրավաբանական փաստի հասկացությունը և տեսակները
26. Իրավական կանխավարկածներ (պրեզումպցիաներ) և հնարանքներ (ֆիկցիաներ)
27. Իրավաբանական վարույթի հասկացությունը և հատկանիշները
28. Իրավաբանական վարույթի տեսակները
29. Իրավաբանական վարույթի փուլերը
30. Իրավաբանական վարույթի սկզբունքները
31. Իրավական կարգավորման հասկացությունը, տեսակները և փուլերը
32. Իրավական կարգավորումը որպես իրավական ներգործության հիմնական ձև
33. Իրավական կարգավորման առարկայի հասկացությունը և կառուցվածքը
34. Իրավական կարգավորման մեթոդները և եղանակները
35. Իրավական կարգավորման տիպերը
36. Իրավունքի իրացման (կենսագործման) հասկացությունը և ձևերը
37. Իրավակիրառման հասկացությունը, հատկանիշները և փուլերը
38. Իրավակիրառ հայեցողության հասկացությունը, նշանակությունը և տեսակները
39. Օրենսդրական բացերը: Իրավական նորմերի կիրառումն անալոգիայով (համանմանությամբ)
40. Իրավաբանական որակման հասկացությունը և հատկանիշները:
41. Իրավունքի մեկնաբանման հասկացությունը, նպատակները և գործառույթները
42. Իրավունքի մեկնաբանման տեսակները և եղանակները
43. Իրավունքի մեկնաբանման ակտեր
44. Իրավակիրառ ակտի հասկացությունը և տեսակները:
45. Վարչական ակտի հասկացությունը և տեսակները:
46. Դատական ակտի հասկացությունը և տեսակները:
47. Իրավական կոլիզիայի հասկացությունը և պատճառները
48. Իրավական կոլիզիաների լուծման կառուցակարգերը
49. Կոլիզիոն նորմերը
50. Տարբեր իրավաբանական ուժ ունեցող նորմատիվ իրավական ակտերի կոլիզիաները և դրանց լուծումը
51. Հավասար իրավաբանական ուժ ունեցող նորմատիվ իրավական ակտերի կոլիզիաները և դրանց լուծումը
52. Իրավունքի տարբեր աղբյուրներում ամրագրված իրավական նորմերի կոլիզիաները և դրանց լուծումը
53. Իրավական վարքագծի հասկացությունը և տեսակները
54. Իրավաչափ վարքագծի հասկացությունը և տեսակները

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

55. Իրավախախտման հասկացությունը, կազմը և տեսակները
56. Իրավունքի չարաշահում
57. Պետական հարկադրանքի հասկացությունը, հատկանիշները և տեսակները
58. Իրավաբանական պատասխանատվության հասկացությունը, հատկանիշները և նպատակները
59. Իրավաբանական պատասխանատվության սկզբունքները
60. Իրավաբանական պատասխանատվության տեսակները

6. Ստուգումների անցկացման ձևեր և գնահատման չափանիշները:

Խմբային քննարկում. Նպատակը՝ մտքերի փոխանակում կոնկրետ առաջադրված տեսական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գնահատման չափանիշները՝ տեսական պատրաստվածություն, հղումներ հեղինակներին, սեփական կարծիքի հիմնավոր և տրամաբանական փաստարկվածություն, ակադեմիական ակտիվություն, գիտական էթիկայի պահպանման կարողություն:

Ելույթներ ըստ թեմայի. Նպատակը՝ թեմայի կամ հարցի խորացված ուսումնասիրում:

Գնահատման չափանիշները՝ պատասխանի տրամաբանական կառուցում, տեսական և կիրառական գիտելիքների համադրում, օրինակներ բերելու ունակություն, տեսակետների պատճառաբանվածություն:

Ստուգաբք. Նպատակը՝ ստուգել ուսանողների գիտելիքները և ելույթների վերլուծության ունակությունը ստացված գիտելիքների արդյունքում: